

Opbrengst online gespreksavonden met inwoners op 10 en 14 december 2020

In december 2020 zijn er een tweetal online informatieavonden voor bewoners gehouden. De bewoners konden zich via de website energie-krommerijn-praatmee.nl aanmelden. De avonden werden gehouden via Microsoft Teams in verband met de corona-maatregelen. De provincie Utrecht faciliteerde hierin.

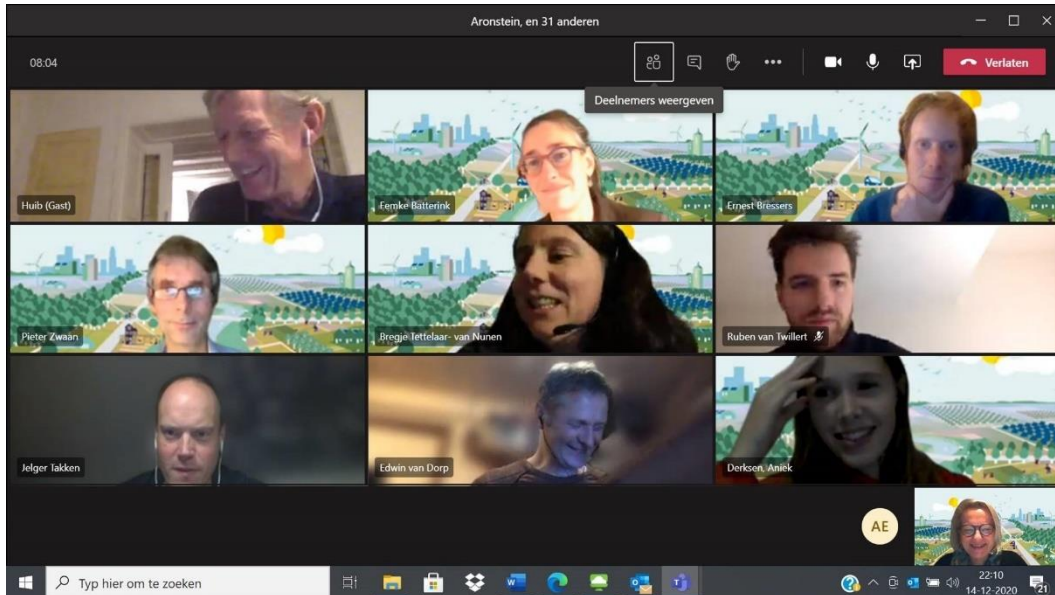

Foto 1. Voorberekening van de gespreksleiders en inhoudelijk experts onder leiding van de voorzitter.

Doel van de avonden

Het doel van de avonden was het bespreken van randvoorwaarden en criteria die deelnemers bij de uitnodiging hebben ontvangen (zie bijlage 1) en waarvoor ze online hun inbreng hebben kunnen geven met een score van 1 – 10. De resultaten hiervan zijn in het vorige hoofdstuk weergegeven. Tijdens de avonden werden er voorstellen gedaan om de randvoorwaarden en criteria te verbeteren, aan te passen of nieuwe op te nemen. Ook is er gelegenheid geweest voor het stellen van vragen of het meegeven van wensen voor de deelnemende gemeenten.

Opzet van de avond

Per avond zijn er twee online bijeenkomsten achter elkaar geweest van ieder een uur. De bijeenkomst startten met een plenair deel van 15 minuten waarbij de voorzitter (Wieneke Wolthuis) iedereen welkom heette en het programma en de spelregels uitlegde. Een van de wethouders hield een openingswoord over de aanleiding en noodzaak van de komst van extra zonnevelden en windmolens in de Kromme Rijnstreek. Een beleidsambtenaar gaf tot slot een inhoudelijke toelichting. Na het plenaire deel ging men in kleine gespreksgroepen (10-15 personen) uiteen in aparte MS Teams omgevingen. Iedere deelnemer was vooraf ingedeeld in een groepje. Ieder groepje had een gespreksleider en een 'deskundige' om vragen te beantwoorden. Dit was een beleidsambtenaar of deskundige van een van de energie coöperaties. In één ronde werden 4 tot 5 parallele sessies gehouden van 45 minuten. De belangrijkste inbreng van de deelnemers is vastgelegd.

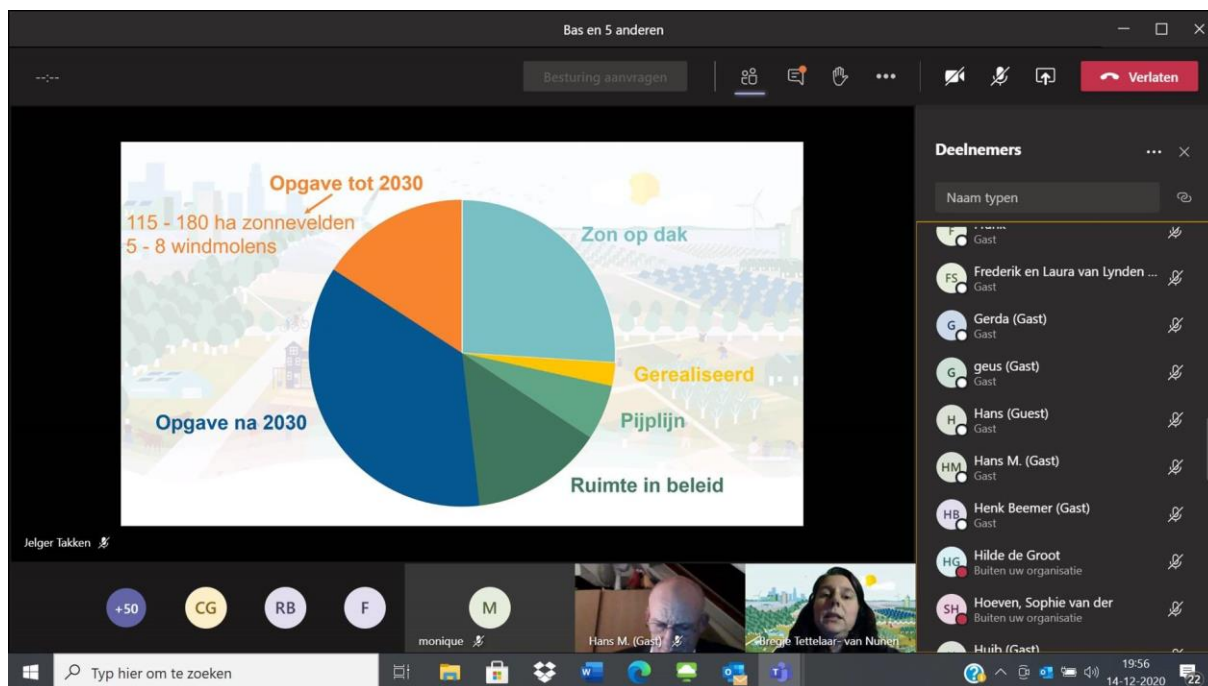

Foto 2. Inhoudelijke toelichting van wethouder Hans Marchal en ambtenaar Bregje Tettelaar op 14 december 2020.

Resultaten 10 en 14 december

Mensen hebben zich als eerste aangemeld via de website. Via de website hebben zich totaal 210 mensen aangemeld. Ook zijn er nog 73 aanmeldingen via de email binnen gekomen. Totaal hebben zich 283 mensen aangemeld.

De verdeling aanmeldingen voor deelname aan de 10 of 14 bijeenkomst ziet er als volgt uit:

ANTWOORDKEUZEN-	REACTIES-
Gemeente Bunnik	32,53% (aantal 68)
Gemeente Houten	21,69% (aantal 46)
Gemeente Utrechtse Heuvelrug	20,08% (aantal 42)
Gemeente Wijk bij Duurstede	22,89% (aantal 48)
Andere gemeente, namelijk...	2,81% (aantal 6)
TOTAAL	210 (via aanmelding vragenlijst)

Voor de avond op 10 december namen er tijdens de twee gespreksrondes totaal 47 mensen deel. Voor de avond op 14 december namen er tijdens de twee gespreksrondes 88 mensen aan deel.

Hieronder worden de meest gemaakte opmerkingen weergegeven van de avonden:

Opmerkingen over Zonnevelden

Aansluitend bij het criterium "We plaatsen zonnevelden zoveel mogelijk met een groene afzetting, zodat het zonneveld niet te nadrukkelijk aanwezig is".

- Zorg dat de groene afzetting breed genoeg is zodat deze ook in de winter groen is.
- Zorg voor een meerwaarde qua landgebruik in combinatie met een zonneveld.
- Hou een minimale afstand van 100 m aan voor zonnevelden tot woningen maar als het een klein zonneveld voor eigen gebruik is zou dat ook minder moeten mogen.
- Behoud cultuurhistorische waarde.
- Zonnevelden moeten zo goed als mogelijk in het landschap worden ingepast.

Aansluitend bij het criterium “We voorkomen plaatsing van zonnevelden in gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten” .

- Maak onderscheid tussen archeologie, cultuurhistorie, Rijksmonumenten, beschermde stad en dorpsgezichten. Dit zijn verschillende zaken.

Voorgestelde aanvullingen op de andere besproken randvoorwaarden en criteria:

- Zorg dat de ontwikkelaar het zonneveld weer opruimt.
- Zorg voor behoud van de huidige kwaliteit van de ondergrond.
- Geen zonnevelden naast natuurgebieden.
- Zorg bij plaatsing van zonnevelden voor verbetering ten aanzien van flora en fauna.
- Zonnevelden moeten aan het zicht worden onttrokken.
- Een zonneveld mag op een afstand van 100 meter tot de bebouwde kom worden gerealiseerd.

Opmerkingen over Windmolens

Aansluitend bij criterium “De afstand van een windmolen tot woningen, geluidsgevoelige objecten en beoogde woningbouwlocaties bedraagt minimaal 400 meter”.

- Afstand moet groter zijn dan 400 meter. Voorstellen variëren van 500 meter tot 10x de tiphoogte van de windmolen.
- Geadviseerd wordt te kijken naar verhouding hoogte en afstand net als in Denemarken (“de afstand tot de bebouwde kom is ongeveer 10 keer de hoogte van de turbine. Dus als er turbines gepland staan met een hoogte van 150 meter, dan moet de afstand tot de bebouwde kom 1500 meter zijn”)

Aansluitend bij criterium “We plaatsen windmolens zoveel mogelijk langs wegen, kanalen, spoorlijnen, verkeersknooppunten en industrieterreinen”.

- Er is een voorkeur voor plaatsing langs de snelweg (A12) en het Amsterdam-Rijnkanaal.
- Er is een voorkeur voor clustering van windmolens.
- Over de plaatsing van windmolens in het bos wordt wisselend gedacht.
-

Aansluitend bij criterium “we voorkomen dat een windmolen tussen dorpskernen komt te staan”.

- Hier was vaak onduidelijkheid over. Eigenlijk was bedoeld dat een dorpskern niet ingeklemd zou komen tussen (rijen) windmolens. Op die uitleg werd instemmend gereageerd.

Een selectie van gehoorde wensen en meningen

- Besteed meer aandacht aan communicatie, zorg dat je iedereen bereikt (huis aan huis brief, weekblad wordt in het buitengebied niet overal bezorgd).
- Is niet alles al besloten?
- Veel aandacht voor windmolens (afstanden).
- Eerst de daken vol zonnepanelen.
- Niet meer opwekken dan nodig in Kromme Rijnstreek.
- Ruimte voor innovatie en experimenten binnen de bestaande technieken (zoals zonnedak boven boomgaard).
- Kies plekken voor zon en wind die zo min mogelijk storend zijn voor het beeld van het landschap.
- De vragen van de enquête op de website zijn sturend opgesteld.
- Lokaal eigendom is belangrijk, verdeling lusten en lasten.
- Aandacht voor plaatsing van kleinere windmolens.
- Meer aandacht voor communicatie.
- Kies voor hoge windmolens in plaats van meerdere lagere.

Bijlage: Ruwe verslagen avonden 10 en 14 december.

Avond 10 december

1^e ronde 36 deelnemers (-14 mensen van gemeente) = 22

2^e ronde 39 deelnemers (-14) = 25

totaal 47 deelnemers

Sessie 1.

Groep 1. 14 personen. Groep 2 10 personen.

Opmerkingen over randvoorwaarden

- Dubbellandgebruik bij zonnevelden is gewenst.
- Gebied met hoge recreatieve waarden zoals Achterdijk bij Bunnik ZW leent zich niet voor zon en wind maar voor natuur inclusieve landbouw.
- Groene stroken om zonnevelden moeten breed genoeg zijn om in de winter ook te werken als haag.
- Plant groenstroken zo vroeg mogelijk in zodat ze al werken als de zonnevelden aangelegd worden.
- Zorg voor groenstroken van 50 meter tussen velden voor ecologie en recreatieve paden. Stel deze open.
- Neem bij windmolens laatste onderzoeken naar geluid en slagschaduw mee in afweging.
- Bij molens van 240 meter is 400 meter afstand tot woningen te weinig. Meningingen zijn van 800 – 1000 – 2500 meter afstand tov woningen. Ook wel 10 maal de tiphoogte. Kwam in beide groepen aan de orde. Windmolens zijn beter hoorbaar in stille gebieden
- Geen zon en wind in vogelgebieden.
- Geef ruimte aan innovatie en experimenten binnen de bestaande technieken en kader dit niet af (bijvoorbeeld zonnepanelen boven fruitbomen).
- Afstand 100 meter bij zonnevelden kan, maar als het een klein zonneveld voor eigen gebruik is zou dat ook minder moeten mogen.
- Definieer een zonneveld goed, zodat je onderscheid kan maken.
- Zonnepanelen en windmolen moeten circulair en duurzaam gebouwd worden. Verklein afvalberg.
- De opgewekte energie moeten in de regio blijven.

Tips en ideeën

- Marc Heijneman heeft een fruitbedrijf bij Werkhoven en een omgevingsvergunning gekregen voor zonnepanelen boven fruitbomen.

Meningen

- Inwoners willen weten wat “overige beleidsruimte” is voor iedere gemeente. Is dat openbaar? Dat wisselt per gemeente en betreft al door college en of raad vastgesteld beleid. Wim heeft ze naar de gemeenten verwezen.
- In kaarten van de RES werden vogelgebieden weggelaten om zonnevelden ruimte te geven.
- Anouk Haaksma BVHlokaal vindt het aantal deelnemers in deze bijeenkomst te laag om het participatie te noemen. Dat is toch niet : ‘iedereen doet mee’.
- Roep mensen op met flyers of een huis aan huis brief.
- Een kwart van de doelstelling zon op dak is onhaalbaar ivm problemen met daken bij bedrijven.
- Meer aandacht moet gegeven worden aan energiebesparing
- Geef kerncentrales een kans, dan hoeven wij geen windmolens
- Open haarden en barbecues leiden tot meer ongezondheid dan windmolens

Sessie 2.

Kort verslag 1^e sessie

Prettige sfeer. Er werd naar elkaar geluisterd.

Vooral vragen over beleid en inhoudelijke aspecten rond de energietransitie

Relevante punten die genoemd zijn:

Hoe werken de gemeentes met elkaar samen? Moet ieder zijn eigen deel doen, of kan er voor gekozen worden om in de ene gemeente meer op te wekken dan in de andere? Welke spelregels worden hierbij gehanteerd?

Rob Jorg heeft hier op geantwoord dat hier nog geen pasklare oplossing voor is. Juist om die reden werken de gemeentes in de KRS samen om met elkaar de uitdaging op te pakken.

Zorgen over overlast van windmolens: geluid en slagschaduw. Wat zijn criteria die worden gehanteerd om deze overlast tot een minimum te beperken?

Zijn de zoekgebieden al vastgesteld? Nee, nog niet. Er is een rapport van Pondera waarin al wel e.e.a. is te vinden waar wel en waar niet mogelijkheden zijn op grond van alle wettelijke randvoorwaarden.

Zorgen over noodzakelijke grondgebruik bij veel zon op land ten koste van natuur. Pleidooi om vooral voor windmolens te kiezen.

Zorgen bij een veehouder die ziet dat de grondprijzen sterk omhoog gaan door projectontwikkelaars die grondposities innemen. Hoe gaan we hiermee om?

Weinig concrete suggesties voor directe criteria, dus alleen af te leiden uit de vragen.

Kort verslag 2^e sessie

In de 2^e sessie was meer weerstand en wantrouwen: is alles al niet besloten? Hebben echt nog invloed?

Verzoek voor betere en intensievere communicatie: probeer iedereen te bereiken. Dus (nog) pro-actiever mensen benaderen en belangrijke informatie, zoals rapport van Pondera, beter ontsluiten voor burgers.

Sommige vragen in de enquête waren te technisch (infrastructuur STEDIN) of niet helder (geen molens tussen de dorpen).

2 deelnemers waren aanwezig namens actiegroepen (Langbroekerwetering en Sterkenburg). Die willen eigenlijk niets. Zeker geen molens die in het zicht zijn.

Een van hen had de indruk dat er al veel is uitgewerkt, op schrift is gesteld, maar niet wordt gedeeld. Dus valt er nog invloed uit te oefenen?

Wind – als het dan toch moet – langs grote infrastructuur: A12 en Amsterdam-Rijn kanaal.

Bij windmolens vragen over normering rond afstand. Is 400 m een hard criterium? Worden er in Duitsland niet veel grotere afstanden aangehouden? Molens dus liefst zo ver mogelijk weg van bebouwing. De plaatsing van molens en het afwegen van de vele criteria daarbij wordt het lastigste punt in het gehele traject.

Ook hier weinig concrete suggesties voor de criteria.

Sessie 3.

- Amsterdam Rijnkanaal werd aantal keer genoemd als logische locaties voor windmolens
- De afstand van 400m tot bebouwing werd aantal keer genoemd als te weinig. Suggestie was om te kijken naar verhouding hoogte-afstand, net als in Denemarken.
- Inpassing van zonnevelden is belangrijk, ze moeten zo min mogelijk zichtbaar zijn.
- Het moet duidelijk zijn hoeveel energie we gaan gebruiken, anders werken we naar het verkeerde doel toe.
- Aandacht voor vogels en andere dieren met het oog op zonnevelden en windmolens en wat de gevolgen voor de dieren zijn.
- windmolens zijn een groot subsidiecircus. Nadat de subsidie is opgestreken worden ze afgebroken en ergens anders weer opgebouwd om nog een keer subsidie op te leveren.
- Opsplitsen in criteria
  1. Criteria en randvoorwaarden voor ontwerp en leefomgeving (omgevingsvoorwaarden en locatie keuzes)
  2. Criteria voor de exploitant (proces & deelname)

Sessie 4.

Paar opmerkingen van mij zelf wat betreft de huidige set randvoorwaarden:

1. Criterium 1 over "gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten" gooit allerlei verschillende aspecten op één hoop. Bovendien zal een zonneveld nooit in een beschermd dorpsgezicht geplaatst worden.
2. Aspect van netaansluiting is minder relevant voor bewoners, alleen relevant voor business case. Weglaten?
3. Windmolens criterium 4: "We voorkomen dat een windmolen tussen dorpskernen komt te staan". Wat betekent "tussen dorpskernen"? Mag er geen windturbine tussen Odijk en Werkhoven staan? Of bedoelt men "geen plaatsing in een dorpskern"?

1^e Sessie: 10-12-2020, 19.00-20.00

Drie externe deelnemers: 1x Wijk bij Duurstede, 1x Odijk, 1x Schalkwijk (nergiecoöperatie)

Eerste gesprekspunt: hoe wordt er opgeruimd na beëindiging van project, alle installaties weg? Hoe ga je om met groenelementen na afloop, verwijderen of handhaven?

Verder was er wens om eerst alle daken te vullen en dan pas zonnevelden of wind te plaatsen.

Vervolgens wilde men liever zonnevelden dan windturbines, zonnevelden wel groen aankleden zodat ze niet in zicht staan.

Probeer landschappelijke kwaliteiten zoveel mogelijk te bewaren, daarom misschien toch beter clustering van zonnevelden. Aandacht voor impact voor bewoners in zo'n cluster.

Bij wind zag men grote bezwaren vanwege geluid, schade voor vogels en slagschaduw

Vanuit energievoerders Schalkwijk: sterk pleidooi voor lokaal eigenaarschap zodat baten ook voor lokale gemeenschap beschikbaar komen.

Ook was er voorkeur om in KRS niet meer op te wekken dan nodig voor eigen gebruik.

2e Sessie: 10-12-2020, 20.15-21.15

Zes externe deelnemers: 5x Langbroek, 1x Wijk bD, 1x onbekend (later binnen gekomen)

- Veel discussie over besluitvormingsproces en tegenstand tegen komst van windturbines in gebied Langbroek.
- Vragen hoe het besluit over zon/wind tot stand was gekomen en waarom men daar niet eerder over geïnformeerd was.
- Gesprek over "zoekgebieden" en "denkrichtingen" is voor buitenstaander moeilijk te doorgronden om een heldere definitie van deze begrippen ontbreekt;
- Meer en betere communicatie over dit traject is noodzakelijk,
- Niet alleen bericht in Groentje, stuur ook een huis-aan-huis brief aan iedereen

Bij zonnevelden:

- aandacht voor kwaliteit ondergrond, is de bodemkwaliteit na afloop niet dramatisch verslechterd?
-

Bij wind:

- waarom hier minder criteria dan bij zonnevelden
- waarom geen criterium over plaatsing in stiltegebieden en natuurgebieden

Algemeen: vermijd de randen van de Kromme Rijn bij plaatsing zon/wind.

Avond maandag 14 december

1^e ronde 53 deelnemers (-13 mensen van gemeente) = 40

2^e ronde 61 deelnemers (-13) = 48

totaal 88 deelnemers

Online gesprek met bewoners over zon en wind (14-12-2020)

Sessie 1.

Verslag gespreksavond 14 december 20.00-20.45, 1^e ronde

- 1) Eline Aronstein – inwoner Doorn
- 2) Joris van der Worp inwoner Houten
- 3) Francisca la Porte – eigenaar 5 ha natuurgebied bij Overlangbroek / Langbroekerwetering
- 4) Hans M.
- 5) Berend Musegaas – secretaris Maarn Maarsbergen Natuurlijk
- 6) Walter Roubos – agrariër Leersum
- 7) Jan Janssen – inwoner Odijk
- 8) Jeroen van der Hoeven
- 9) Henk Beemer – inwoner Werkhoven

De nummers verwijzen naar de persoon die het punt inbracht

5. Behoud natuur, biodiversiteit is een speerpunt van onze organisatie, maar ook duurzaamheid. Hoe verhoudt dit participatieproces zich tot het afwegingskader 'Energie in Landschap' van de Utrechtse Heuvelrug?
7. Windmolens zijn industrieel, het zijn fabrieken dus horen thuis op een industrieterrein.
6. Verschil tussen windmolens van 200 en van 20 meter. De kleine windmolens zijn onderbelicht. Daar zijn nog veel kansen. Zonnevelden leggen een groot beslag op de grond.
3. Windmolens niet in natuur, of op cultuurhistorische plekken. Niet goed voor de beeldkwaliteit. Rekening houden met beschermde vogels en vleermuizen.
9. Windmolens plaatsen waar al veel ander geluid is zoals langs snelwegen. Maar niet op stille plekken zoals het kanaal.
1. Liever kleine windmolens dan grote. Nog beter zijn radiale windmolens. Waar kan ik de plannen vinden?
2. Goede initiatieven, we moeten duurzaam worden. Dat vind ik persoonlijk ook belangrijk: duurzaam huis, waterstofauto. Ik vind dat jullie de randvoorwaarden positiever moeten formuleren. Niet alleen waar het niet mag, maar waar wel?
8. Behoud natuur en cultuurhistorische waarde! Zoals Langbroek. Waait het hier eigenlijk wel hard genoeg voor windmolens? Denk ook aan de problemen rond aansluiting op het net, plaatsing van verdeelstations, en overlast bij kabelwerkzaamheden.

Verslag gespreksavond 14 december 21.15-22.00, 2^e ronde

1. Ed Kronenburg – inwoner Langbroek / Langbroekerdijk
2. Sebastiaan – inwoner Houten
3. Martijn Kamermans – inwoner Houten, Houtense Wetering
4. Hans M.
5. Peter de Rooy – inwoner 't Gooy, Houten.

De nummers verwijzen naar de persoon die het punt inbracht

1. Deze persoon stelde meteen 5 vragen. Wat is de verhouding tussen lokaal en regionaal. De mix tussen zon en wind. Waar kan het niet? Natuur, cultuurhistorie, monumentale plekken. Van het gas af in 2050. Leren van best practices m.b.t. windprojecten en participatie door omwonenden.

No-go plekken: natuur, Natura 2000. Beschermd dorpsgezicht. Cultuurhistorische plekken. En de afstand tot windmolens graag zo groot mogelijk.

3. Energie graag langs de snelweg. Geen zonnepanelen plaatsen op plekken waar mensen graag willen wonen. Zoals het Oosteromdijkje (Houten-oost).
5. Eens met vorige spreker. De mensen willen in Houten Oost wonen, daarom energie langs infra.
2. Tegen windmolens, want die zorgen voor vogelsterfte en insectensterfte. We moeten het milieu sparen. Windmolens kosten te veel grondstoffen en leiden tot schade aan de biodiversiteit.

t.a.v. punt 9 zonnevelden: plaats zonnevelden niet op plaatsen die in aanmerking komen voor woningbouw én niet binnen 100 meter.

Sessie 2.

Eerste ronde

Aantal deelnemers: 9 (dominante aanwezigen: de heren Joustra en De Geus uit Wijk bij Duurstede).

Nieuwe formuleringen en/of nieuwe criteria/randvoorwaarden:

- Voorwaarde 6: De exploitant zorgt er na ontmanteling voor dat de grond weer bruikbaar is voor andere bestemmingen. Voor de financiering van de ontmanteling stelt de exploitant een fonds.
- Nieuw criterium: Plaats windmolens bij het gemeentehuis.
- Criterium 3 windmolens: De afstand van een windmolen tot woningen .... Bedraagt minimaal 10 keer de ashoogte.
- Criterium 1 windmolens: De afstand van een windmolen tot gebieden met cultuurhistorie, archeologie en Rijksmonumenten bedraagt minimaal 10 keer de ashoogte. Voor de definitie van deze gebieden hanteren we de kaart uit het paraplubestemmingsplan van Wijk bij Duurstede.
- Criterium 5 zonnevelden: We plaatsen zonnevelden zoveel als mogelijk langs snelwegen, provinciale wegen, kanalen en spoorlijnen.
- Nieuw criterium wind: We voorkomen plaatsing van windmolens in natuurgebieden en stiltegebieden.
- Criterium 4 windmolens: We voorkomen dat een dorpskern tussen windmolens komt te staan. (Overigens wilde dhr. Joustra de originele formulering overeind houden.)

Aandachtspunten/opmerkingen:

- Voor kleine windmolens moeten ook regels opgesteld worden, vergelijkbaar met die voor grote windmolens.
- Importeer energie in plaats van hier opwekken.
- Kijk ook naar andere energiebronnen zoals biovergisting.

Tweede ronde

Aantal deelnemers: 10 (dominante aanwezige: landschapsexpert Walter Jaaltink).

Nieuwe formuleringen en/of nieuwe criteria/randvoorwaarden:

- Criterium 1 zonnevelden en windmolens: We voorkomen plaatsing van zonnevelden/windmolens in monumentenbiotopen (dit zijn gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijks-, provinciale en gemeentelijke monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten met een straal van 500 meter daaromheen).
- Nieuwe voorwaarde zonnevelden: Zonnevelden op een landgoed zijn op kleine schaal toegestaan ten behoeve van de instandhouding van het landgoed. Het zonneveld moet passen bij de schaal van het landschap en zowel zomer als winter onttrokken zijn aan het zicht.
- Criterium 3 windmolens: De afstand van een windmolen tot woningen .... bedraagt minimaal 10 keer de ashoogte.
- Nieuw criterium windmolens: Windmolens worden zoveel mogelijk bij elkaar geconcentreerd.

- Criterium 9 zonnevelden: We plaatsen zonnevelden op een minimale afstand van 500 meter van een dorpskern.
- Criterium 8 zonnevelden: Zonnevelden moet aan het zicht onttrokken worden (zomer en winter) door een goede landschappelijke inpassing en/of groene afzetting.
- Nieuw criterium windmolens: We voorkomen plaatsing van windmolens in natuurgebieden en stiltegebieden en een straal van 500 meter daaromheen.
- Nieuwe voorwaarde zonnevelden: In open gebieden (zoals de polders op het Eiland van Schalkwijk) worden zonnepanelen zo laag mogelijk (max. 1,5 meter) geplaatst om het open uitzicht niet te verstoren. In meer besloten gebieden (zoals landgoederen) kan de opstelling iets hoger zijn, maar moet deze wel door inpassing volledig aan het zicht onttrokken worden.

Aandachtspunten/opmerkingen:

- Is er aandacht voor de cumulatie van het geluid van meerdere windmolens?
- Stel regels aan het laagfrequente geluid van windmolens en vertaal dit in minimale afstanden (zie ook item/artikel Een Vandaag).
- Betrek de intensiteit waarmee een gebied gebruikt wordt (bijvoorbeeld aantal recreanten) bij de selectie van gebieden.
- Houd ruimte voor landbouw.

Sessie 3.

1^e sessie

10 deelnemers naast Martijn en Pieter.

Er werd goed naar elkaar geluisterd. Bijna iedereen heeft inbreng gehad.

Veel kritiek op de vragenlijst. Zorgen over kwaliteit participatie mede hierdoor.

Opmerkingen rond criteria

1. Hoge kwaliteit landbouwgrond niet gebruiken voor zonnevelden
2. 50% lokaal eigendom harde voorwaarde
3. gemeente moet regie voeren
4. maak een aantal plekken waar opwek wordt geconcentreerd, maar niet alles op één plek
5. let op in stand houden cultuurhistorische waarde
6. Hollandse Waterlinie is niet zo belangrijk, daar is best veel mogelijk. Coulisselandschap en zichtlijnen op de Lekdijk is belangrijker dan dat gegeven.
7. Afstand tot windmolens va bewoning veel verder dan 400 m. Voorkom overlast en let op gezondheid inwoners.
8. Zonnevelden maken ook geluid door koeling van de transformatorhuisjes. Dus let op afstand tot woningen.
9. Voorkeur voor plaatsen molens langs snelwegen en het spoor.
10. Haag om zonnevelden, net als om fruitpercelen. Dus uit het zicht daar waar het kan.
11. Zorg dat grond onder panelen goed blijft, zodat het na 15 jaar weer gebruikt kan worden.

2^e sessie

9 deelnemers. Vrij veel jongere personen. Dat is fijn.

Heilig geloof in kernenergie bij deze jonge groep. Daardoor ter discussie stellen van de uitgangspunten van de avond: alleen kijken naar zon en wind op land.

Opmerkingen rond criteria

1. Veel zorgen over wind. Met name overlast en gezondheidsrisico's.

Duitsland gaat richting 10 x de hoogte als afstand. Dan wordt het minimaal 2 km bij grote molens. Waarom niet in Nederland en wat betekent dat dan voor onze regio?

2. Zon op land is bespreekbaar voor velen. Let wel goed op landschappelijke inpassing, zodat het niet teveel horizonvervuiling geeft.
3. Waarom gaat het niet snel genoeg met zon op dak. Gemeente zou hier voor meer sturend in moeten zijn. Eigenaren van bedrijfsmatige panden er min of meer toe verplichten op panelen op hun dak te leggen. Huiseigenaren nog meer stimuleren om zonnepanelen op hun woningen te leggen.
4. Criteria voor ontmanteling van zonnevelden moeten strakker. Fonds oprichten daarvoor en jaarlijks storten. dat inzichtelijk maken tijdens vergunningsfase. Ook veel concreter zijn met criteria van kwaliteit van de grond na 15 jaar panelen. Hoe is deze voorafgaand en hoe moet die na afloop zijn.
5. Biodiversiteit vergroten als een van de belangrijke doelstellingen bij grootschalige opwek. Dit concretiseren.
6. Lokaal eigendom is belangrijk. Daar moeten we voor gaan, zodat lusten en lasten eerlijk verdeeld worden.

Sessie 4.

Groep 1:

Gezondheid is belangrijk (hoge en lage tonen bij windturbines).

Overleg van tevoren met bewoners.

Plaats de turbines waar de hoogste productie is.

Plaats aan de noordzijde van bebouwing (voorkoming slagschaduw).

Begroeiing rond zonnevelden (zet ze buiten beeld). Andere zeggen: juist niet. Laat zien dat we duurzaam bezig zijn.

Alles zo ver mogelijk van de bebouwde omgeving.

Groep 2:

Informatie geven over geluid turbines (berichten TV alarmerend, andere zeggen geen probleem).

Informatie transparanter.

De informatievoorziening kan nog echt beter, evenals het enigszins verminderen van de sturing in enquêtes

Ruimtelijke randvoorwaarden opstellen voor gehele gebied. Dan pas kiezen waar zaken komen

Andere delen van Nederland betalen voor het plaatsen van onze turbines (andere versie van: not in my backyard)

Sessie 5.

Hoe verhoudt bestaand zonneveldenbeleid zich tot dit proces? Bijv afwegingskader Utrechtse Heuvelrug

- Verhouding opwek windmolen vs zonneweide: 1 molen = ca 16 ha zon

- Wat is het effect van zonneveld op de bodemkwaliteit?

- Opwek zoveel mogelijk in de buurt van grote verbruikers realiseren

- Wat als het niet waait en er geen zon is, waar komt dan de stroom vandaan als je alles zet op zon en wind?

- Kies die plekken voor zon en wind die zo min mogelijk storend/schadelijk zijn voor het landschapsbeeld, waar geluid en schaduw het minste overlast veroorzaken
- Langbroekerweteringgebied is een uniek gebied met hoge cultuurhistorische waarde zonder hoge obstakels, dat moeten we koesteren en zo houden
- Voorkom verrommeling van het landgoederen-landschap
- Eerst de daken vol en dan pas de weilanden en akkers
- Wat betekent 'geen windmolens tussen de dorpskernen'? Dat is onduidelijk en lijkt onuitvoerbaar
- Afstand tot woningen moet meer zijn dan 400 m, in buitenland is het vaak 10 x de tiphoogte, dat zou hier ook moeten
- Waarom geen zonnevelden in het stiltegebied, en wind evt wel?
- Bij voorkeur zon en wind zoveel mogelijk langs de snelwegen. Daar is ruimte zat.

Waarom gebeurt dat niet?

- Betekent 50% delen in de opbrengst voor de omgeving ook 50% delen in het verlies?
- Grond geschikt houden voor 'andere bestemming' klopt altijd, beter is voor 'oorspronkelijke bestemming'. Inclusief een bankgarantie vragen
- Circulariteit goed borgen in de opruimplicht, ook de fundering moet er weer uit
- Zorg voor zoveel mogelijk clustering van windmolens en zonneweiden, aansluiten op bestaande, niet her en der versnipperd in het landschap. Ook buiten de grenzen van de regio kijken daarbij.
- Waarom wordt in Wijk bij Duurstede zowel ingezet op erfmolens als op grote windmolens?
- Communicatie over het brede onderwerp van de energietransitie kan veel beter, daar is nog veel op te winnen
- Voor boeren die willen extensiveren/kringloop landbouwen (en dus meer grond nodig hebben voor dezelfde productie) zorgt de energiewinning voor een prijsopdrijvend effect van de grond. Dat betekent dat de gewenste ontwikkeling niet plaats kan vinden.
- Is er een weging/onderlinge prioritering tussen de randvoorwaarden? Zo ja, welke?
- Hoe zorgen we ervoor dat de opwek van duurzame energie geen datacenters en andere energieslurpers aantrekt?